

Opcat-inspektion av Kriminalvården, häktet Huddinge, den 23 augusti 2018

JO:s uttalanden i korthet: Vid två tidigare Opcat-inspektioner av häktet Huddinge framförde JO synpunkter på utformningen av det utrymme som användes för in- och utskrivning. I anslutning till protokollet uttalar chefsJO att det är positivt att häktet Huddinge har slutfört nödvändiga förändringar av in- och utskrivningsavdelningarna, och på så sätt utformat ett mer ändamålsenligt system som tillgodoser bl.a. de intagnas integritet. Vidare lämnas en upplysning om att chefsJO i protokollet från en Opcat-inspektion av häktet Gävle (dnr 4675-2018) beslutat att inom ramen för ett särskilt initiativärende utreda användandet av transportceller inom Kriminalvårdens häktesverksamhet.

Inspektionens genomförande

På uppdrag av chefsjustitieombudsmannen Elisabeth Rynning genomförde biträdande enhetschefen Karl Lorentzon tillsammans med föredraganden Simon Törnvall (protokollförare) den 23 augusti 2018 en förannämld uppföljande inspektion av Kriminalvården, häktet Huddinge.

JO:s medarbetare togs emot av tf. häkteschefen AA och de tf. kriminalvårdsinspektörerna BB och CC. Inspektionen inleddes med en förevisning av de delar av häkteslokalerna som används för in- respektive utskrivning. Därefter skedde en kortare avslutande genomgång.

Syftet med inspektionen

Inspektionen är en del av JO:s verksamhet för att förebygga tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning av frihetsberövade personer, Opcat-verksamheten. Denna verksamhet har under 2018 ett fokus på transporter av frihetsberövade personer.

Opcat är den engelska förkortningen av tilläggsprotokollet till FN:s tortyrkonvention (Optional Protocol to the Convention against Torture). Länder som anslutit sig till protokollet har förbundit sig att inrätta ett nationellt besöksorgan som regelbundet besöker platser där personer kan hållas frihetsberövade. I Sverige har JO tilldelats detta uppdrag. Information om JO:s Opcat-verksamhet finns på JO:s webbplats.

Uppföljning av tidigare Opcat-inspektioner

JO:s Opcat-enhet inspekterade häktet Huddinge *dels* den 18–20 februari 2014 (dnr 715-2014), *dels* den 23 och 24 januari 2017 (dnr 416-2017). Efter den första inspektionen framförde dåvarande chefsJO Elisabet Fura synpunkter på utformningen av den lokal som då användes för in- och utskrivning. ChefsJO Fura uttalade att häktet måste vidta åtgärder för att säkerställa att rutinerna vid inskrivningen ändras så att det inte är möjligt för intagna att höra integritets-känslig information t.ex. i samband med suicidscreening.

Vid den andra inspektionen noterades att den aktuella lokalen används när intagna ska skrivas ut eller vid utevistelser t.ex. i samband med transport till förhandlingar och vid sjukhusbesök. Vid tidpunkten för inspektionen fanns det fyra ”väntbås” där intagna kunde placeras i avvaktan på transport eller vid be-läggande med fängsel. Vidare fanns det planer på att bygga om väntbåsen för att göra dem större och ljudisolerade. Det antecknades i protokollet att båsen efter ombyggnationen kommer att användas för måltidsuppehåll under transporter av frihetsberövade som Kriminalvårdens transporttjänst (numera Nationella transportenheten, NTE) genomför.

I en återrapportering, som kom in till JO den 13 juni 2018, har Kriminalvården meddelat att ombyggnationen av den aktuella lokalen till en utskrivningsavdelning är slutförd. Återrapporteringen har diarieförts i detta inspektionsärende. Inspektionen den 23 augusti 2018 hade som syfte att följa upp de förändringar som skett av häktets in- och utskrivningsavdelningar.

Uttalanden av chefsJO Elisabeth Rynning med anledning av inspektionen

Protokollet innehåller avslutningsvis uttalanden av chefsJO Elisabeth Rynning.

lakttagelser vid inspektionen

Utskrivningsavdelningen

På utskrivningsavdelningen finns det numera tre transportceller som används i samband med utskrivning eller vid utevistelser. Tidigare var utrymmena försedda med gallertak som gjorde det möjligt för de intagna som vistades i cellerna att höra vad som sades i angränsade utrymmen. I samband med ombyggnationen har cellerna fått en högre takhöjd och gallertaket har ersatts med ett heltäckande tak. Vidare har cellerna försetts med tjockare väggar och normala celldörrar. Dörrarna är försedda med tillsyns- och fängselluckor. Därtill har varje cell försetts med en samtalsanläggning. På utsidan finns det signalanordningar som används för att markera när en cell är upptagen.

Ytan i en transportcell uppmättes till cirka en kvadratmeter (bredd 90 centimeter/djup 100 centimeter). Takhöjden uppmättes till 2,3 meter. Cellerna är inredda med en väggfast träbänk.

Intagna placeras i transportscellerna när de ska föras ut från häktet. Om flera intagna ska följa med i samma transport är det nödvändigt att de intagna place-

ras i en cell i avvaktan på att övriga intagna ska föras från bostadsrum och till transportfordonet. Om det bara är en intagen som ska förberedas för transport låses han eller hon in i cellen som regel enbart i samband med klädbyte.

Det är häktets förrådspersonal som ansvarar för utskrivningsavdelningen och rutinen är att den intagne förs till utskrivningsavdelningen när transportpersonalen har anmält att de närmar sig häktet. På så sätt säkerställs att tiden i transportcellen blir så kort som möjligt. I regel är den intagne placerad där i ett fåtal minuter. Placeringen kan bli något längre – uppskattningsvis upp till 20 minuter – om det är flera intagna som samtidigt ska lämna häktet. Vid något tillfälle har det hänt att transportpersonalen blivit försenad efter att de anmält sin ankomst till häktet. Den intagne har då förts tillbaka till ett bostadsrum. Enligt häktespersonalen måste en placering i en transportcell som överstiger en tid av 30 minuter beskrivas som lång.

Det kan inträffa att våldsamma personer tas in via utskrivningsavdelningen. Detta eftersom det är en smidigare väg in i häktet. Så sker bara undantagsvis och i normalfallet sker intagen via inskrivningsavdelningen.

Inskrivningsavdelningen

Som regel förs nyintagna till häktets inskrivningsavdelning och placeras direkt i ett av avdelningens bostadsrum. I bostadsrummet genomförs visitation, klädbyte och ankomstsamtal i samband med vilket det bl.a. görs en suicidscreening. Kriminalvårdspersonalen genomför det administrativa arbetet i samband med inskrivningen i ett relativt nyinrättat utrymme beläget längst ner i avdelningskorridoren. Enligt häktesledningen har uppdelningen av in- och utskrivningsverksamheterna till olika utrymmen underlättat arbetet på häktet. Tidigare kunde det uppstå logistiska problem när in- och utskrivningar skulle ske i samma utrymme, och det kunde resultera i att väntetiden i transportcellerna blev längre än vad de är i dag.

Häktet har inte upplevt en ökning av antalet matuppehåll efter att de nya reglerna om transport av frihetsberövade personer trädde i kraft den 1 april 2017. Det är inte speciellt vanligt förekommande att transporter enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga gör uppehåll i häktet. I samtal med personal på inskrivningsavdelningen kunde de inte dra sig till minnes att det skrivits in någon person omhändertagen enligt LVU som varit under 15 år. Numera transporteras även frihetsberövade personer från Norrland till Rättsmedicinalverkets undersökningsavdelning i Huddinge (Helix) för att genomgå undersökningar enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. Det innebär att antalet transportuppehåll i häktet för denna typ av intagna har ökat.

Avslutande genomgång

I samband med den avslutande genomgången uppgav häktesledningen att de tidigare Opcat-inspektionerna inneburit en hjälp för häktet för att kunna få till stånd en nödvändig ombyggnation av utskrivningsavdelningen. Ombyggnationen har medfört att in- och utskrivningar i häktet fungerar bättre.

Häktesledningen uppgav vidare att häktet aldrig har haft för avsikt att använda transportcellerna på utskrivningsavdelningen för matuppehåll. Uppgiften i protokollet från den senaste Opcat-inspektionen är således felaktig. Personer som gör matuppehåll i häktet förs, i likhet med övriga intagna, in via inskrivningsavdelning och placeras i ett bostadsrum på den avdelningen. För närvarande saknar häktet en särskild rutin för användandet av transportcellerna.

Vid protokollet

Simon Törnvall

Justeras den 25/10-2018

Karl Lorentzon

Uttalanden av chefsJO Elisabeth Rynning

Jag vill med anledning av de iakttagelser som redovisas i protokollet göra följande uttalanden:

Det är positivt att häktet har slutfört nödvändiga förändringar av in- och utskrivningsavdelningarna, och att det numera finns ett mer ändamålsenligt system som tillgodoser bl.a. de intagnas integritet. Inom ramen för Opcat-enhetens pågående transporttema har jag uppmärksammats på att det inom kriminalvården förekommer transportceller. Förutom i häktet Huddinge finns det sådana celler i bl.a. häktena Gävle och Saltvik (se protokollen i JO:s ärenden med dnr 4675-2018 och dnr 5266-2018). Jag har kunnat konstatera att det finns skillnader i hur *dels* transportcellerna är utformade, *dels* häktena använder dessa utrymmen. Av den anledningen har jag i protokollet från Opcat-inspektionen av häktet Gävle beslutat att inom ramen för ett särskilt initiativärende utreda användandet av transportceller inom Kriminalvårdens häktesverksamhet.

Protokollet och Kriminalvårdens återrapportering föranleder i övrigt inte några åtgärder eller uttalanden från min sida

2018-10-30

Elisabeth Rynning